

in samenwerking met

Den Haag

Gesprekken over de toekomst van Europa in de wereld

Uitbreiding van de EU: Hoe moet de EU reageren op kandidaat-leden – het geval van Georgië en de landen van het “Trio van Geassocieerde Partners”

Den Haag, Vrijdag, 17 september 2021

Samenvatting

Conferentie over
de toekomst
van Europa

Den Haag & Europa

Den Haag heeft een lange geschiedenis en een sterke connectie met Europa. In onze Internationale Stad van Vrede & Recht werken meer dan 7000 inwoners bij meer dan 30 Europese organisaties gevestigd in de stad. Als Internationale Stad geloven wij in de kracht van samenwerking, zowel in de stad als op het Europese niveau om vorm te geven aan de toekomst van Europa. Daarom creëren we in Den Haag inspirerende ontmoetingsplekken in samenwerking met onze lokale, nationale en internationale partners om bewoners te betrekken bij het werk van onze Internationale Stad van Vrede & Recht.

Alleen samen realiseren wij een gedeelde Europese toekomst!

Vragen of opmerkingen?

Contacteer ons via 'Europa@denhaag.nl'

Samenvatting

Er zijn tal van punten die een goede aanzet kunnen vormen voor een gesprek over de toekomst van Europa in de wereld. De uitbreiding van de Europese Unie is een voor de hand liggend onderwerp, omdat het meer dan enig ander onderwerp de interactie omvat tussen de processen die zich binnen en buiten de Europese Unie afspelen. Het wordt vaak besproken in antwoord op vragen die de kern van het Europese project raken: Moet de EU nieuwe leden in overweging nemen, of moet zij eerst intern sterken worden? Wat maakt een land Europees? “waar houdt Europa op?” Deze vragen zijn de afgelopen drie decennia herhaaldelijk gesteld, maar er is nooit naar behoren beantwoord. Is het mogelijk de plaats van Europa in de wereld te begrijpen en te definiëren zonder eerst deze vragen te beantwoorden?

LINKS Europe heeft in samenwerking met en met de steun van de gemeente Den Haag op vrijdag 17 september 2021 in het kantoor aan de Lange Voorhout 43 in Den Haag de eerste van een reeks evenementen georganiseerd onder de titel **”Gesprekken over de toekomst van Europa in de wereld”**. De reeks past in het kader van de “Conferentie over de toekomst van Europa” van de EU. Na een welkomstwoord van de directeur van LINKS Europe, Dr. Dennis Sammut, en Dhr. Jesse van Velzen namens de bestuursdienst internationaal van de Gemeente Den Haag, discussieerden de deelnemers over het onderwerp: **Uitbreiding van de EU: Hoe moet de EU reageren op kandidaat-leden – het geval van Georgië en de landen van het “Trio van Geassocieerde Partners”**.

Het gesprek, gemodereerd door Dennis Sammut, begon met korte presentaties van Dr. Maja Vodopivec, Assistent Professor aan de Universiteit van Leiden; Giorgi Nakashidze, Charge d’Affaires a.i. bij de Ambassade van Georgië in Nederland; en Tony van der Togt, Senior Research Associate bij het Clingendael Instituut in Den Haag. In het tweede deel van het gesprek gaven de aanwezigen - onder wie studenten, diplomaten en bezorgde en geïnteresseerde burgers van Den Haag - hun mening. In totaal hebben 22 leden van het publiek na de uiteenzettingen van de panelleden hun standpunten kort uiteengezet.

De serie ‘Gesprekken over de toekomst van Europa in de wereld’ heeft het doel om diverse ideeën en opvattingen bij elkaar te brengen en discussies te stimuleren in het kader van de ‘Conferentie over de Toekomst van Europa’. De opinies die tijdens het evenement of in de verslagen worden gedeeld komen niet per se overeen met de standpunten van LINKS Europe of Gemeente Den Haag.

De tijdens het gesprek naar voren gebrachte meningen en standpunten van de deelnemers zijn hieronder samengevat:

I. Over de vraag “Wat is Europa?”

**“In 1992 rees de vraag:
“Waar houdt Europa
op? Ze is nog niet naar
behoren beantwoord”**

De deelnemers dachten na over de vraag wat een land Europees maakt, en waar Europa ophoudt. De deelnemers waren het er in grote lijnen over eens dat gemeenschappelijke waarden de bindende factor tussen de EU-landen moeten zijn. Dit concept werd echter steeds meer in twijfel getrokken door lidstaten in Oost-Europa die deel uitmaakten van de laatste uitbreidingsfase, zoals Hongarije en Polen. Sommige aanwezigen vroegen zich af of zij te vroeg zijn toegelaten en of het toetredingsproces wel correct is verlopen. Dit heeft ook het debat geopend over de vraag wat de gemeenschappelijke Europese waarden zijn waarover zo vaak wordt gesproken.

Tal van deelnemers spraken over het feit dat Europa een onvoltooid project is. Dit levert problemen op voor de aspirant-lidstaten die hopen om over tien of twintig jaar toe te treden, terwijl niemand precies weet hoe de EU er tegen die tijd zal uitzien.

II. Over de uitbreiding van de EU en de interne processen binnen de EU

**“De EU moet het
voorzicht op
lidmaatschap
openhouden”**

**“Een vroege en genereuze
toetreding in plaats van
paternalistisch de les te
lezen, kan doeltreffender
zijn om het commitment
voor de Europese waarden
te verzekeren”**

Verschillende deelnemers benadrukten dat er lessen moeten worden getrokken uit eerdere uitbreidingen. Verschillende sprekers hadden kritiek op het uitbreidingsproces, waarbij te veel de nadruk werd gelegd op technische kwesties en het aankruisen van vakjes, en te weinig op de vraag of een kandidaat-lidstaat al dan niet de Europese waarden omarmt.

Verschillende sprekers zeiden dat de EU haar eigen interne problemen en disfuncties moet erkennen als onderdeel van de problemen in verband met de uitbreiding. De EU moet ophouden om de last volledig bij de kandidaat-lidstaten te leggen. Deze interne problemen hebben de EU onzeker gemaakt en dit kwam tot uiting in de hele aanpak van de uitbreiding.

“Elk vooruitzicht op lidmaatschap moet realistisch zijn, anders kan het tot meer frustratie leiden. De kans is het grootst dat het zich over een generatie afspeelt, daarom is het belangrijk om met jongeren te werken”

De deelnemers waren het er in grote lijnen over eens dat de kandidaat-lidstaten hervormingen moeten doorvoeren om zich aan te passen aan de EU en haar waarden. De deelnemers waren het er in grote lijnen over eens dat de deuren van de EU open moeten blijven voor in aanmerking komende nieuwe lidstaten.

III. Over Georgië en het “Trio van Geassocieerde Partners” en hun pleidooi voor EU-lidmaatschap

“De landen van het trio doen hun best, nu hebben ze wat aanmoediging nodig”

“Sommige EU-landen willen niet nog meer problemen met Rusland”

De deelnemers hoorden hoe Georgië, Oekraïne en Moldavië eerder dit jaar de handen ineen hadden geslagen om het “Trio van Geassocieerde Partners” te vormen als platform om hun aspiraties voor het EU-lidmaatschap te promoten, en hoe dit Brussel had verrast. De oprichting van het Oostelijk Partnerschap in 2009 betekende een ommekeer voor de Oost-Europese landen, maar de regio stond nu opnieuw voor een beslissend moment. Vooruitzichten op lidmaatschap, zelfs op lange termijn, zijn noodzakelijk om de geest scherp te houden.

Het is van belang dat de relaties gebaseerd zijn op gelijkwaardig partnerschap. Georgië heeft de EU bijvoorbeeld veel te bieden, vooral op het gebied van connectiviteit, omdat het de toegangspoort tot Azië is.

Veel sprekers benadrukten de noodzaak van een realistische beoordeling van de vooruitzichten van Georgië en de andere landen van het trio op EU-lidmaatschap. Dit moet worden gezien als een project op lange termijn, waarvoor veel geduld en hard werk nodig zijn. Er moet worden voldaan aan de criteria van Kopenhagen. Zelfs als Georgië in 2024 een lidmaatschapsaanvraag indient, zal het dit doen in de wetenschap dat dit een doelstelling op lange termijn is. De EU van haar kant moet deze stappen echter positiever

“De EU moet de landen van het trio helpen op gebieden als desinformatie en cyberveiligheid”

bekijken, vooral omdat er niet veel verschil is tussen de landen van het trio en de Balkanstaten die reeds een vooruitzicht op lidmaatschap hebben gekregen.

De deelnemers bespraken de voor- en nadelen van het samengaan van Georgië, Oekraïne en Moldavië in het “Trio van Geassocieerde Partners”. Sommige deelnemers waren van mening dat dit het hervormingsproces zou kunnen helpen, en zij haalden het voorbeeld aan van de wijze waarop de Baltische staten hadden samengewerkt vóór hun toetreding in 2004. Er bestond echter enige bezorgdheid over het risico dat problemen bij de ene de vooruitzichten van de andere twee negatief zouden kunnen beïnvloeden.

Verschillende deelnemers wezen op de onopgeloste conflicten met de triolanden en hun problemen met Rusland. Dit kan hun vooruitzichten op lidmaatschap bemoeilijken. Aan de andere kant kan het Rusland-argument worden overdreven. Rusland was tegen de Associatieovereenkomsten, maar heeft ze uiteindelijk toch aanvaard.

IV. Over het Europees Nabuurschapsbeleid (ENB) en het Oostelijk Partnerschap (OP)

“De EU moet een onderscheid gaan maken tussen de leden van het OP om de inspanningen van het Geassocieerde Trio te erkennen”

Het ENB was een wens van de EU om rond zich een ring van vrienden te bouwen, die ook in een deel van de welvaart van de EU zouden kunnen delen. De realiteit is dat de EU nu omringd is door een ring van vuur, met conflicten en andere problemen die in de hele regio woeden, en dit blijkt een grote uitdaging te zijn.

De deelnemers hadden kritiek op het feit dat het Oostelijk Partnerschap - het instrument voor de betrekkingen met de oostelijke buurlanden van de EU - een technisch instrument is geworden dat onvoldoende politieke inhoud heeft. De landen van het trio zijn ontevreden geworden over het Oostelijk Partnerschap omdat het niet differentieert en hun diepe verbondenheid met de EU als Geassocieerde Staten niet erkent.

“We moeten de differentiatie niet te ver doorvoeren”

“We moeten nieuwe manieren bedenken om de inzet van de landen van het trio te erkennen en te waarderen”

Ook werd de mening geuit dat instrumenten als de DCFTA en visumliberalisering weliswaar zeer gunstig zijn geweest voor de stedelijke elites in de landen van het trio, maar dat de mensen die op het platteland wonen of tot de lagere inkomensgroepen van de samenleving behoren, er niet de vruchten van hebben geplukt en daarom steeds cynischer worden over de betrekkingen met de EU.

V. Over de EU als vredesproject

De deelnemers bespraken de rol van de EU als vredesproject en erkenden dat dit in het verleden het geval was toen de EU zelfs inspiratie wist op te wekken in landen tot aan Oost-Azië. Hoe meer de EU een geopolitieke houding aanneemt, des te meer haar “soft power” afneemt. De rol van de EU en die van de NAVO vervagen steeds meer, en dat heeft hier verder toe bijgedragen.

De deelnemers waren van mening dat de EU zich terughoudend opstelt bij het oplossen van conflicten in de oostelijke buurlanden, waarbij een gebrek aan capaciteit als argument werd aangevoerd. Dit is gedeeltelijk te wijten aan het feit dat Rusland een belangrijke factor blijft. Rusland wil de conflicten in de oostelijke buurlanden van de EU onopgelost laten als instrument van gecontroleerde instabiliteit. De EU heeft niet de invloed om Rusland te dwingen zijn houding te wijzigen, noch de diplomatieke invloed om Rusland daartoe te bewegen. De deelnemers waren echter van mening dat niets doen niet de oplossing is. Europa moet kunnen bijdragen tot de veiligheid van zijn buurlanden, en daarvoor moet de relatie met Rusland beter worden beheerd.

VI. Over de schaduw die door Rusland en China wordt geworpen

“We moeten oppassen dat we geen Russisch of Chinees Trojaans paard in de EU toelaten”

“De EU moet oppassen dat ze geen periferie van Eurazië wordt”

Tijdens het gesprek spraken veel sprekers hun bezorgdheid uit over de toenemende assertiviteit van China en Rusland, en hun invloed op de lidstaten, de kandidaat-lidstaten en de naburige partners. Wit-Rusland is een duidelijk voorbeeld, maar zorgwekkender is de invloed van China en Rusland in Montenegro en Servië, beide kandidaat-lidstaten van de EU.

Verscheidene sprekers wezen erop dat ervoor moet worden gezorgd dat er in het Oostelijk Partnerschap geen vacuüm ontstaat dat door Rusland en China kan worden opgevuld. Men was echter ook van mening dat van de EU niet mag worden verwacht dat zij kandidaat-leden of aspirant-leden uit de brand helpt als zij niet in staat zijn de Chinese leningen af te betalen die zij ten onrechte zijn aangegaan.

De toenemende macht van China, de heroriëntatie van Rusland op Eurazië en de toenemende banden tussen de twee baren de EU zorgen. Bij het vraagstuk van de uitbreiding en de bredere benadering van de buurlanden moet daarmee rekening worden gehouden.

VII. Over het betrekken van de burgers bij het debat over de uitbreiding

“De EU lijkt nooit de strijd om het narratief te winnen”

“Er is een crisis in de liberale democratie, en hoe sneller Europa daar iets aan doet, hoe beter”

Tijdens het hele gesprek benadrukten de sprekers herhaaldelijk de noodzaak van burgerparticipatie in het debat over de uitbreiding van de EU, en van intensievere contacten tussen het maatschappelijk middenveld van de EU en dat van de kandidaat-lidstaten, de aspirant-lidstaten en de naburige partners. Het gebruik van “Jeugdambassadeurs”, “Stedelijke netwerken” en uitwisselingen werden genoemd als goede voorbeelden van wat kan of werkt.

Tal van deelnemers uitten hun bezorgdheid over de communicatiestrategie van de EU, die volgens hen tekortschiet.

“De EU is nog steeds bezig zich om te vormen van een club van een paar landen in West-Europa tot een Unie van het hele continent, met alle diversiteit die dat met zich meebrengt”

Desinformatie is duidelijk een bedreiging die moet worden tegengegaan. En er is behoefte aan creatievere manieren waarop de EU op internationaal niveau uitnodigend kan optreden. Sommige sprekers wezen op het gevaar dat de EU met haar buitenlands beleid tegenstrijdige signalen afgeeft, terwijl anderen benadrukten dat de EU haar verbintenissen en beloften moet nakomen en haar boodschappen op transparantere wijze en zonder jargon moet formuleren. De recentste uitbreidingsgolf, waarbij de Oost- en Midden-Europese landen in de EU werden opgenomen, heeft zeker interne uitdagingen doen ontstaan die nog niet zijn overwonnen. Dit is misschien wel de grootste moeilijkheid die het vooruitzicht op verdere uitbreiding bemoeilijkt.

Over de Conferentie over de toekomst van Europa

De Conferentie over de toekomst van Europa is een door burgers geleide reeks debatten en discussies die mensen uit heel Europa in staat zal stellen om hun ideeën te delen en onze gemeenschappelijke toekomst mee vorm te geven.

De Conferentie is de eerste in haar soort: als een belangrijke, pan-Europese, democratische oefening biedt zij een nieuw publiek forum voor een open, inclusief en transparant debat met de burgers over een aantal belangrijke prioriteiten en uitdagingen.

Het maakt deel uit van de belofte van Voorzitter von der Leyen om de Europeanen meer zeggenschap te geven over wat de EU doet en hoe het voor hen werkt. Alle Europeanen - wie ze ook zijn en waar ze zich ook bevinden - kunnen deelnemen.

De Conferentie wil onze diversiteit weergeven en Europa verder brengen dan zijn hoofdsteden, door alle hoeken van de EU te bereiken en de band tussen de Europeanen en de instellingen die hen dienen, te versterken. Het doet dit via een groot aantal Conferentie-evenementen en debatten die overal in de EU worden georganiseerd, en via een interactief, meertalig, digitaal platform. Vooral jongeren worden aangemoedigd om deel te nemen en hun ideeën te delen. Europese, nationale, regionale en lokale autoriteiten, alsook maatschappelijke en andere organisaties kunnen ook evenementen organiseren om er zoveel mogelijk mensen bij te betrekken. #TheFutureIsYours

Voor meer informatie: www.futureu.europa.eu

Over LINKS Europe

LINKS Europe is een in Den Haag gevestigde stichting die ijvert voor de vreedzame oplossing van conflicten en voor een veilig en welvarend Europa, in vriendschap en solidariteit met zijn buurlanden. Onze activiteiten zijn georganiseerd rond vijf thematische gebieden:

1. **Vrede door dialoog en het scheppen van vertrouwen**

LINKS Europe is een organisatie voor vredesopbouw. Wij steunen het streven naar vrede door middel van initiatieven in het kader van track 2 en track 1.5, onder meer door middel van dialoog en het opbouwen van vertrouwen. Onze activiteiten zijn momenteel voornamelijk gericht op gebieden in de buurlanden van de EU, met bijzondere nadruk op de Zuidelijke Kaukasus.

2. **Een Europese Unie in vriendschap en solidariteit met haar buurlanden**

LINKS-Europe is er vast van overtuigd dat vrede en welvaart in Europa sterk afhankelijk zijn van vrede en welvaart in de buurlanden van Europa. Het steunt een uitgebreid engagement van de EU voor de toekomst van de aangrenzende regio's, onder meer door politieke en economische samenwerking, steun voor vredesinitiatieven en uitgebreide intermenselijke contacten. Wij groeperen de buurlanden van de EU in zes clusters: Noord-Afrika en de Sahel; Turkije, de Balkan en de Levant; Rusland en Oost-Europa; de Zuidelijke Kaukasus; de Golf- en de Rode Zeeregio; en Centraal-Azië. Hoewel elke cluster zijn eigen specifieke kenmerken heeft, zijn er ook een aantal gemeenschappelijke kenmerken die voortvloeien uit geografische nabijheid en gemeenschappelijke historische ervaringen en banden.

3. **Een Globaal Europa dat veiligheid, zekerheid en welvaart biedt aan zijn bevolking en een kracht is voor het goede**

De toenemende ambitie van Europa om een geopolitieke speler op het wereldtoneel te worden, is een gevolg van de noodzaak. Wij geloven dat dit zal gebeuren ondanks de tegenzin van sommigen en de tekortkomingen van anderen. Het is dan ook van belang dat wij ons in dit debat mengen en mee vorm helpen geven aan het nieuwe globale Europa dat zijn burgers veiligheid, zekerheid en welvaart kan bieden en een kracht ten goede kan zijn in de wereld.

Het proces van de "Conferentie over de toekomst van Europa" biedt ons een uitstekend richtpunt en platform om dit op een gestructureerde manier te doen.

4. **Connectiviteit als instrument voor vrede en welvaart**

In een wereld waarin de onderlinge afhankelijkheid steeds groter wordt, is isolement niet de oplossing. Het ontwikkelen van een goede connectiviteit die voor alle betrokkenen goed werkt, is een van de grootste uitdagingen van deze tijd. Connectiviteit, op gebieden zoals vervoer en communicatie, is ook een potentieel instrument voor vrede, het verbeteren van handel en bedrijfsleven, het vergemakkelijken van contacten tussen mensen en het in staat stellen van landen en gemeenschappen om gezamenlijke belangen te ontwikkelen. LINKS Europe levert een bijdrage aan het debat over de vraag hoe connectiviteit kan bijdragen tot vrede en welvaart.

5. **Inzicht in radicalisering en de ontwikkeling van reacties daarop**

Globalisering en connectiviteit hebben ook hun negatieve aspecten. Radicalisering heeft blijk gegeven van een vermogen om zich snel te verspreiden, hetgeen vaak tot geweld leidt. Kwetsbare groepen - of het nu gaat om hele gemeenschappen en stammen in de Sahel, of ontgoochelde zonen van migranten in Parijs - worden gemakkelijk het slachtoffer van radicalisering. Geen enkele religieuze of etnische groep is immuun. Ook blanke gemeenschappen die getroffen worden door een economische malaise, geven zich vaak over aan extreme ideeën, waardoor sommigen geweld als een oplossing zien. LINKS Europe werkt aan het begrijpen van deze verschijnselen, waaronder het verband tussen radicalisering en gewelddadige conflicten, en aan manieren om deze gevaarlijke trend tegen te gaan.

office@links-europe.eu
www.links-europe.eu
www.commonspace.eu

Fluwelen Burgwal 58
2511 CJ The Hague
The Netherlands

Lange Voorhout 43
2514 EC The Hague
The Netherlands